

Informacje na temat Stanisława Kota zebrane przez Brytyjczyków w 1943 r.

W 2012 r. władze brytyjskie odtajniły akta profesora Stanisława Kota z podsłuchów jego telefonu w Londynie z lipca i sierpnia 1943 r. Dokumentacja ta znajduje się w Archiwum Narodowym w Londynie. Kim był Stanisław Kot? To wybitny uczony światowej sławy, historyk kultury, polityk, obrońca demokracji, bliski współpracownik Wincentego Witosa, w czasie wojny w Londynie zastępca premiera gen. Władysława Sikorskiego.

Stanisław Kot zajął trwale miejsce w dziejach polskiej nauki i polityki XX wieku. Jego wkład w odbudowę Niepodległej po 123 latach niewoli był znaczący.

W ówczesnej Polsce takie kariery, jak Kota, były rzadkością. W wieku 36 lat został profesorem uniwersytetu. Związał się z ruchem ludowym, który zapewnił mu niespotykaną karierę polityczną. Szczytowym okresem tej kariery były lata II wojny światowej. Od grudnia 1939 r. do września 1940 r. był faktycznym zastępcą premiera, w latach 1940–1941 ministrem spraw wewnętrznych. Od września 1941 r. do lipca 1942 r. – ambasadorem w ZSRR, później przez 10 miesięcy ministrem stanu na Wschodzie. Od marca 1943 r. do września 1944 r. był ministrem informacji i dokumentacji w rządzie RP na emigracji. Po powrocie do Polski w 1945 r. mianowany został ambasadorem RP w Rzymie i pozostał nim do października 1947 r. Od 1947 r. przebywał na emigracji – w Paryżu, w Londynie; aktywnie działał w Polskim Stronnictwie Ludowym na emigracji. W latach 1955–1963 był prezesem Rady Naczelnej PSL i przedstawicielem stronnictwa w Europie Zachodniej. W 1964 r. ze względu na zły stan zdrowia wycofał się z działalności politycznej. W pracy naukowej i pedagogicznej zajmował się historią reformacji, wychowania, związków kulturowych Polski z Zachodem oraz historią doktryn politycznych. Stworzył własną szkołę badawczą.

Jego osoba wzbudza krańcowo różne emocje i osądy. Zwolennicy otaczali go najwyższą czcią, widzieli w nim wybitnego inteligenta, człowieka niezłomnych zasad, zagorzałego obrońcę demokracji. Przeciwnicy zaś nazywali go „polskim Robespierre’em”, szarą eminencją rządu RP na emigracji w Londynie, lżyli w piśmie, wyszydali w karykaturach. Mimo skrajnych ocen powierzono mu jednak odpowiedzialne funkcje, ministra, ambasadora w Kujbyszewie i Rzymie¹.

Janusz Gmitruk
Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego

---

¹ T.P. Rutkowski, *Stanisław Kot 1885–1975: biografia polityczna*, Warszawa 2000; tegoż, *Stanisław Kot (1885–1975): między nauką a polityką*, Warszawa 2012; *Stanisław Kot: uczonej i polityk*, red. A. Fitowa, Kraków 2003.

National Archives, KEW. KV2/3429

STRESZCZENIE OGÓLNE

Profesor S[tanisław]. KOT urodził się w Austrii w 1885 r.² Jest on wybitnym historykiem Uniwersytetu w KRAKOWIE³, znanym z badań w zakresie polskiej kultury XVI i XVII wieku. Wiele z jego prac poświęconych było stosunkom polsko-angielskim, a wśród jego publikacji znajdują się „Anglo-Polonica” dotyczące polsko-angielskich relacji kulturalnych. W 1941 r. Uniwersytet Oxfordzki przyznał mu doktorat honoris causa. Kot bierze aktywny udział w polskiej polityce ostatnich czterech dekad jako jeden z prominentnych członków Partii Ludowej.

Był polskim ministrem spraw wewnętrznych przez prawie dwa lata oraz pełnił rolę zastępcy premiera, gdy premier SIKORSKI⁴ przebywał poza granicami kraju.

Kot jest żonaty, a jego żona i dwie córki (obie mają mężów Polaków) przebywają w Wielkiej Brytanii. Mówi się, że żona (mówiąca wyłącznie w języku polskim) ma na niego duży wpływ, mimo że nie sprawia wrażenia inteligentnej.

OSOBOWOŚĆ

Kot jest zdolny, inteligentny, przebiegły i sprytny. Jest bardzo skoncentrowany na sobie, a jego największe pragnienie to powrót do Polski w charakterze aktywnego rządowego ministra. Wszystkie jego działania, zarówno zawodowe jak i prywatne, skupione są na osiągnięciu tego celu. Kot jest politycznie i prywatnie niegodny zaufania – bardzo ambitny i przewrażliwiony. Gdy zostanie obrażony lub znieważony, skłonny jest użyć wszystkich możliwych środków, by pognębić swego osobistego lub politycznego przeciwnika.

DZIAŁALNOŚĆ

Profesor Kot był osobistym przyjacielem SIKORSKIEGO od początków NKN (Narodowy Komitet powołany w czasie ostatniej wojny przez PIŁSUDSKIEGO⁵).

Wkroczył na arenę polityczną podczas ostatniej wojny⁶ jako zwolennik bliskiej współpracy z Niemcami. Jako członek NKN⁷ opowiadał się stanowczo przeciw

---

² Stanisław Kot urodził się 22 X 1885 r. we wsi Ruda w powiecie Ropczyce w Galicji. Dla Brytyjczyków była to po prostu Austria, bowiem Galicja była częścią Austrii.

³ Chodzi o Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

⁴ Sikorski Władysław (1881–1943), generał broni Wojska Polskiego, Naczelny Wódz Polskich Sił Zbrojnych i premier Rządu RP na Uchodźstwie podczas II wojny światowej.

⁵ Piłsudski Józef (1867–1935), działacz społeczny i niepodległościowy, żołnierz, polityk, w latach 1918–1922 naczelnik państwa, pierwszy Marszałek Polski.

⁶ Chodzi o I wojnę światową.

⁷ Naczelny Komitet Narodowy, powstał 16 VIII 1914 r. w Krakowie w wyniku porozumienia polskich środowisk konserwatywnych i demokratycznych, miał być najwyższą władzą wojskową, polityczną i skarbową dla Polaków zamieszkujących Galicję.

niezależnej linii obranej przez PIŁSUDSKIEGO i jego stronników w obliczu zagrożenia ze strony Niemiec. Jego oponenci twierdzą nawet, że w celu uniknięcia uwięzienia przez Niemców (które wybierali inni Polacy) podpisał on nawet deklarację posłuszeństwa wobec Cesarza Niemiec. Gdy zakończyła się I wojna światowa, postrzegano go jako skompromitowanego zwolennika dialogu z Niemcami i w rezultacie nie odegrał żadnej ważnej roli w niepodległej Polsce. Mimo że przystąpił do silnej Partii Ludowej⁸, jego zdyskredytowane nazwisko uniemożliwiło mu wejście do polskiego Sejmu.

Wiele czasu poświęcił na kularowe polityczne intrygi, w wyniku czego zaprzyjaźnił się z Sikorskim oraz wspierał go podczas jego konfliktu z PIŁSUDSKIM, nadal opowiadając się za współpracą z Niemcami.

Po upadku Polski w 1939 r. ponownie wkroczył na scenę polityczną, zostając mianowanym ministrem spraw wewnętrznych w rządzie Sikorskiego we Francji. I tu znów stanął na czele „politycznego” ruchu podziemnego będącego w opozycji do „militarnego” ruchu oporu, który znajdował się wtedy w rękach generała SOSNKOWSKIEGO.⁹ Działania Kota motywowane były strachem, że organizacja militarna może urosnąć w siłę i tym samym zagrozić jego polityce partyjnej. Jego plan polegał na sparaliżowaniu organizacji militarnej w perspektywie swojego powrotu do wyzwolonej już Polski.

Kot zorganizował siatkę agentów i kurierów podróżujących między Francją i okupowaną Polską. Udało mu się także sprowadzić żony wielu ważnych polskich funkcjonariuszy (gen. SIKORSKIEGO, płk. GANO¹⁰ i innych).

Do tego zadania zaangażował wiele podejrzanych postaci, które okazały się później być współpracownikami niemieckiego wywiadu lub Gestapo (S. MIKICIŃSKI¹¹, TRAWIŃSKI, etc.). Trzeba także odnotować, że Kot obarczony był licznymi polskimi Żydami prawdopodobnie będącymi członkami loży masońskiej (RETINGER¹², AUBAC, LITAUER¹³, FRYIMAN¹⁴ [MIECZYŚLAWSKI], panna ASKENAZY¹⁵, etc.), którzy mieli duży wpływ na niego oraz na SIKORSKIEGO.

---

⁸ Chodzi o Stronnictwo Ludowe, do którego Stanisław Kot wstąpił w 1933 r.

⁹ Sosnkowski Kazimierz (1885–1969), polski dowódca wojskowy, działacz niepodległościowy, minister spraw wojskowych, minister bez teki w rządzie gen. Sikorskiego

¹⁰ Gano Stanisław (1895–1968), płk, oficer dyplomowany piechoty WP w II RP i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, szef Oddziału II Sztabu naczelnego Wodza.

¹¹ Mikiciński Samos (1895–) zastrzelony w czasie ucieczki z aresztu podczas II wojny światowej, do historii przeszedł jako podwójny agent, przemytnik pieniędzy, złota.

¹² Retinger Józef (1888–1960), pisarz, polityk, doradca gen. Sikorskiego, jeden z twórców Wspólnoty Europejskiej.

¹³ Litauer Stefan (1892–1959), dziennikarz, radca prasowy Ministerstwa spraw Zagranicznych, dyrektor Polskiej Agencji telegraficznej.

¹⁴ Mieczysławski-Friedman Witold (1907–1991)

¹⁵ Askenazy, jedyna córka polskiego historyka żydowskiego pochodzenia, zamordowana przez gestapo w latach II wojny światowej.

Po ewakuacji polskiego rządu z Francji do Anglii w 1940 r. Kot utrzymał stanowisko ministra spraw wewnętrznych, stając się tym samym najbardziej wpływowym członkiem gabinetu po SIKORSKIM.

Pod kierunkiem podlegającego mu T. ULLMANA¹⁶ stworzył w ministerstwie swego rodzaju prywatne Gestapo, które rozpoczęło czystki wśród polskich grup cywilnych jak i militarnych w poszukiwaniu jakichkolwiek form sprzeciwu wobec rządu. Wywołało to wielkie niezadowolenie, szczególnie w armii, która obarczała Kota, jak również RETINGERA, odpowiedzialnością za powołanie obozu „koncentracyjnego” dla polskich oficerów w Rothesay. Kot wzbudzał również wrogość swoich politycznych przeciwników (takich jak A. ZALESKI¹⁷ minister spraw zagranicznych, T. BIELECKI¹⁸ – lider polskich nacjonalistów oraz całej opozycyjnej prasy).

Przed wojną rosyjsko-niemiecką Kot przejawiał postawę zdecydowanie antyrosyjską, lecz w następstwie ataku Niemiec na Związek Radziecki poparł politykę SIKORSKIEGO polegającą na podtrzymaniu relacji dyplomatycznych z Rosją. Po pewnym czasie został mianowany polskim ambasadorem w Kujbyszewie. Swoją ambasadorską kadrę współpracowników wybrał spośród osób „politycznie wiarygodnych”, czyli wrogich Piłsudskiego. Rozpoczął budowanie organizacji humanitarnej troszczącej się o losy półtora miliona Polaków znajdujących się wówczas w ZSRR.

Kot nie mógł oprzeć się pokusie stworzenia własnej organizacji wywiadowczej prowadzonej przez pierwszego sekretarza ambasady Wiesława ARLETA,¹⁹ profesora HEIZMANA²⁰ i innych. Doprowadziło to naturalnie do konfliktu z przedstawicielami drugiego biura ambasady. W listopadzie 1941 r. Kot przesłał SIKORSKIEMU oficjalną skargę oskarżającą wojskowych o ingerencje w jego działalność w Rosji. Jego relacje z brytyjskim ambasadorem Sir Staffordem Crippsem²¹ nie były zbyt ciepłe, choć był on w dobrych stosunkach z misją militarną.

W rezultacie jego działalności „wywiadowczej” w Rosji doszło do nagłego aresztowania przez OGPU²² większości członków Polskiej Organizacji Humanitarnej, co

---

¹⁶ Ullman Tadeusz (1903–1975), inż. górnik, kierownik Działu Bezpieczeństwa MSW do połowy 1943 r r., następnie czynny w Akcji Kontynentalnej, po wojnie nieoficjalny przedstawiciel Rządu RP w Londynie w Algierze.

¹⁷ Zalewski August (1883–1972), polityk i dyplomata, dwukrotny minister spraw zagranicznych RP, prezydent RP na Uchodźstwie

¹⁸ Bielecki Tadeusz (1901–1982), polityk, publicysta, prezes Stronnictwa narodowego.

¹⁹ Arlet Wiesław (1907–1988), dyplomata, radca ambasady RP w Waszyngtonie w latach 1942–1945.

²⁰ Właściwie Heitzman

²¹ Cripps Stafford (1889–1952), angielski polityk, ambasador Wielkiej Brytanii w ZSRR (1940–1942).

²² OGPU, Państwowy Zarząd Polityczny przy Ludowym Komisarzacie spraw Wewnętrznych Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej- państwowa policja polityczna, utworzona w 1922, w listopadzie przekształcona w OGPU.

wywołało poważne napięcie na linii Polska-Rosja. Napięcie to utrudniło działania gen. ANDERSA²³ mające na celu reorganizację polskich oddziałów w ZSRR.

Rząd radziecki zażądał wydalenia z Rosji ARLETA²⁴ i jego ludzi, w wyniku czego Kot odszedł ze stanowiska ambasadora ze względu na „zły stan zdrowia”.

Niektórzy członkowie jego organizacji zostali aresztowani i otrzymali wyroki pozbawienia wolności. Ciekawy jest jednak fakt, że sowieci nigdy nie atakowali samego Kota, ani nie obarczali go winą za działalność jego własnej organizacji. Winili natomiast „reakcyjnych członków polskiego rządu oraz polskich szowinistów w Londynie”.

Z Rosji udał się Kot na Bliski Wschód, gdzie jako sekretarz stanu podjęli próbę oczyszczenia armii i cywilów z elementów „SANACJI”. W rezultacie „czystki” pozostawił po sobie na Bliskim Wschodzie silną i sprawnie działającą organizację, w której Jan TABACZYŃSKI²⁵, były minister spraw wewnętrznych, miał kontrolować polskich cywilów, a płk PRZEŹDZIECKI²⁶ – ludzi armii. Wpływowy *Dziennik Polski* w Chicago w taki sposób opisał działalność Kota z tego okresu: „Kot poniósł klęskę w Rosji. (...) W każdej polskiej ambasadzie umieścił swoich ludzi, którzy specjalnym szyfrem przesyłają mu raporty. (...) Kot był odpowiedzialny za pozostawienie samym sobie dużej liczby polskich oficerów w Rumunii tylko dlatego, że nie podzielali jego poglądów politycznych. (...) Podczas pobytu we Francji Kot chronił niemieckiego agenta OLPIŃSKIEGO,²⁷ który przed wojną był sądzony i skazany za oszustwa, ale uciekł do Niemiec, gdzie atakował Polskę w lokalnej prasie. (...) Na Bliskim Wschodzie zorganizował polityczną czystkę wśród polskich emigrantów oraz kłócił się z generałem Andersem, gdy próbował ingerować w sprawy armii”.

10 marca 1943r. Kot powrócił do Wielkiej Brytanii i niedługo potem został ministrem informacji. Przyjął to jako policzek, ponieważ przymierzał się do objęcia Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Swojemu przyjacielowi powiedział, że generał SIKORSKI błagał go, by objął Ministerstwo Informacji i poprawił relacje polsko-rosyjskie. Oświadczył też, że podziwia osobiście Stalina,²⁸ ale nie reżim sowiecki, oraz że zrobi wszystko w jego mocy, by uniknąć dalszych konfliktów z Rosją...

---

²³ Anders Władysław (1892–1970), generał dyw. Polskich Sił Zbrojnych, Naczelny Wódz Polskich Sił Zbrojnych w latach 1944–1945 i 1956–1954.

²⁴ Arlet Wiesław (1907–1988), dyplomata polski, radca ambasady RP w Waszyngtonie w latach 1942–1945.

²⁵ Tabaczyński Jan (1903–1961) redaktor „Dziennika Polskiego” w Londynie, w okresie od 1 IX 1941 r. do listopada 1942 r. radca ambasady RP w Kujbyszewie, sekretarz Komitetu dla Spraw Kraju

²⁶ Przeździecki Alojzy (1886–1945), płk dyplomowany piechoty Wojska Polskiego.

²⁷ Olpiński Stefan (1898–1944), pisarz, podejrzany o współpracę z wywiadem polskim, niemieckim i watykańskim.

²⁸ Stalin Józef (1878–1953), radziecki polityk, sekretarz generalny KPZR, dożywotni dyktator Związku Radzieckiego, mający nieograniczoną władzę.

Według S. LITAUERA sowieci byli zadowoleni z jego nominacji. Głównym celem Kota jako ministra informacji było skoncentrowanie się na polskiej propagandzie za granicą, co stanowiło część sprytnego planu mającego na celu stopniowe przejmowanie funkcji polskiego FO. Jego nominacja spowodowała falę ostrych komentarzy ze strony jego politycznych przeciwników. Nacjonalistyczny dziennik „MYŚL POLSKA” napisał 15 kwietnia 1943.: „Nazwisko prof. Kota zawsze kojarzone będzie z najbardziej nieudaną misją przeprowadzoną kiedykolwiek przez polskiego funkcjonariusza. Członkowie Polskiej Organizacji Humanitarnej zostali aresztowani, transporty polskich uchodźców wstrzymane, a sam ambasador, opuszczając stanowisko, pozostawił tysiące Polaków na łasce okrutnego losu w Rosji.

Po przejęciu Ministerstwa Informacji Kot nadal korzystał z usług S. LITAUERA, które swego był wiernym zwolennikiem płk. BECKA²⁹ i który ma na Kota znaczny wpływ”.

Krótko po objęciu przez niego Ministerstwa Informacji relacje polsko-rosyjskie uległy pogorszeniu, aż ostatecznie doszło do zerwania stosunków dyplomatycznych.

Według niemieckiej audycji poświęconej „morderstwom KATYŃSKIM” Rosjanie są odpowiedzialni za masakrę 10 000 polskich oficerów, która doprowadziła do rozłamu między Polską a Rosją. Fakt ten był szeroko komentowany przez *Dziennik Polski*. W celu przypodobania się polskiej opinii publicznej Kot zlecał artykuły na ten temat; mówi się nawet, że udało mu się przekonać gen. KUKIELA³⁰ oraz polski rząd o konieczności wystosowania apelu do Czerwonego Krzyża. List polskiego rządu w tej sprawie został napisany przez HEITZMANA, człowieka Kota związanego z polityczną sekcją kadry generalnej. Po pewnym czasie Kot powołał do życia polską stację nadawczą „ŚWIT”³¹ w celu zmniejszenia znaczenia jego rosyjskiego odpowiednika – stacji „KOŚCIUSZKO”.³² Można podejrzewać, że ta antyradziecka Kota motywowana jest prawie wyłącznie prywatnym pragnieniem zemsty na sowietach.

Niedługo po zerwaniu sowiecko-polskich stosunków Jan DROHOJOWSKI³³, młody polski funkcjonariusz blisko związany z wywiadem oraz przyjaciel ministra spraw zagranicznych Tadeusza ROMERA³⁴ został mianowany zastępcą Kota

---

²⁹ Beck Jozef (1894–1944), polityk, dyplomata, minister spraw zagranicznych RP od 2 XI 1932 r.

³⁰ Kukiel Marian (1895–1973), generał WP, historyk wojskowości, polityk, zastępca przewodniczącego Komitetu dla Spraw Kraju.

³¹ Radiostacja „Świt”, polska rozgłośnia radiowa nadająca z Anglii w latach 1943–1944 audycje skierowane do rodaków w kraju.

³² Radiostacja im. Tadeusza Kościuszki, propagandowa polskojęzyczna rozgłośnia radiowa działała od sierpnia 1941 do 22 sierpnia 1944 r., podlegała Międzynarodówce Komunistycznej.

³³ Drohojowski Jan (1901–1979), dyplomata, m. In. w Meksyku, Egipcie, radca ambasady RP w Waszyngtonie w latach 1939–1942.

³⁴ Romer Tadeusz (1894–1978), dyplomata, poseł RP w Japonii, ambasador RP w ZSRR (1942–1943), minister spraw zagranicznych w rządzie St. Mikołajczyka (1943–1944).

w Ministerstwie Informacji. DROHOJOWSKI wraz z grupą innych młodych i realistycznie patrzących na sytuację Polaków zdecydował się na niedopuszczenie do powtórki z nieodpowiedzialnych akcji takich jak apel do Czerwonego Krzyża itd., oraz zapoczątkował proces stopniowego przepływu ludzi z ministerstwa informacji do Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Wewnętrznych. Jego działalność doprowadziła do rozłamu w Ministerstwie Informacji i do utraty prestiżu przez Kota.

Uświadomiwszy sobie, że antyrosyjska propaganda (prasowa i nie tylko) może wywołać daleko idące międzynarodowe reperkusje (nie wspominając o osłabieniu jego własnej pozycji), poczynił starania o utworzenie grup w trzech ministerstwach, składających się z osób nienastawionych szczególnie wrogo wobec sowietów: w hotelu Rubens, w Ministerstwie Sprawy Zagranicznych oraz w jego własnym ministerstwie. Towarzyszył mu w tym członek Polskiej Rady Narodowej F. WILK³⁵ (Partia Ludowa). Kryzys gabinetowy spowodowany nagłą śmiercią SIKORSKIEGO nie wpłynął w żaden sposób na pozycję Kota jako ministra informacji.

Uważa się, że specjalnie pozostał on na drugim planie, wspierając MIKOŁAJCZYKA³⁶, którego ostatecznie wybrano na premiera.

Nominacja gen. SOSNKOWSKIEGO na stanowisko głównodowodzącego polskiej armii kłóciła się z planami Kota. W rezultacie rozpoczął on kampanię w prasie i za kulisami, atakując generała jak i prezydenta. Celem wzmocnienia swojej grupy w ministerstwie informacji Kot mianował niejakiego W. FRYDMANA (alias MIECZYŚLAWSKI) jako osobę z zadaniem penetrowania brytyjskiej i amerykańskiej prasy. Umieścił także swojego agenta Isaaka DEUTSCHERA³⁷ w redakcji *The Economist*, *The Observer* i *The Evening Standard*, gdzie miał on pisać artykuły polityczne subtelnie atakujące klikę w polskiej armii i obarczające ją winę za rzekomą walkę między partyzantami a podziemnymi organizacjami militarnymi. W zadaniu tym towarzyszył DEUTSCHEROWI inny polski Żyd Bernard SINGER,³⁸ który powiązany jest z ministerstwem oraz znajduje się w bliskim kontakcie z Kotem, od którego otrzymuje potrzebne materiały.

Antymilitarne artykuły publikowane w TRYBUNIE przez rzekomo polskiego majora GRABCA były prawdopodobnie także napisane przez SINGERA lub DEUTSCHERA. Kot wydał także polecenie stacji „ŚWIT”, by zaatakowała środowisko armii w Londynie za mieszanie się w wewnętrzne sprawy Polski, co spowodowało obniżenie morale wśród patriotów oraz doprowadziło do ogólnego chaosu.

---

³⁵ Wilk Franciszek (1914–1990), działacz ludowy, polityk PSL na Uchodźstwie, po śmierci Stanisława Mikołajczyka prezes tego ugrupowania, przewodniczący Rady Narodowej RP.

³⁶ Mikołajczyk Stanisław (1901–1966), przywódca PSL, premier rządu RP na Uchodźstwie w latach 1943–1944, wicepremier i minister rolnictwa w Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej.

³⁷ Deutscher Izaak (1907–1967), działacz polityczny, publicysta, tłumacz literatury żydowskiej.

³⁸ Singer Bernard (1893–1966), dziennikarz, publicysta.

DEUTSCHER zaatakował generała SOSNKOWSKIEGO w *The Economist*, winiąc go za nieumiejętność skłonienia swoich organizacji militarnych do zaprzestania walk z partyzantami. Zasugerował on także, jakoby „ŚWITEM” zarządzał SOSNKOWSKI.

Oprócz subtelnych ataków na głównodowodzącego Kot korzysta z każdej możliwej okazji, by zrazić do niego prezydenta. Wraz ze STAŃCZYKIEM³⁹, polskim ministrem pracy, planuje intrygi mające na celu skłócenie prezydenta i generała SOSNKOWSKIEGO.

W zaistniałej sytuacji zrozumiałej jest, że intrygi Kota uczyniły go najmniej popularnym polskim ministrem nie tylko wśród Polaków, lecz także w naszym Foreign Office. Jego przeciwnicy polityczni tłumaczą jego działania zarówno pragnieniem zdobycia władzy, jak również faktem, że został on wpłątany w „międzynarodowy żydowski ruch masonski”, którego członkowie wykorzystują go jako narzędzie walki z polską racją stanu.

Stronnicy SOSNKOWSKIEGO w Ameryce nazwali go w nowojorskiej gazecie „NOWY ŚWIAT” człowiekiem „pławiącym się w bagnie intrygi”.

Z kolei w Londynie CAT-MACKIEWICZ⁴⁰ określił Kota w swoim niedawnym artykule mianem „czarnego kota” (gra słów z nazwiskiem), który przyniósł pecha rządowi SIKORSKIEGO. Kot jest twardym i doświadczonym politykiem, a jego przeciwnikom trudno będzie się go pozbyć.

Ma on bez wątpienia ogromny wpływ na premiera MIKOŁAJCZYKA. Zaufane źródło podało ostatnio informację, że Kot odmówił towarzyszenia żonie i rodzinie MIKOŁAJCZYKA podczas ich ucieczki z Polski. Synowi premiera udało się uciec i przedostać do Anglii, lecz jego matka została schwytana przez Niemców i osadzona w cieszącym się złą sławą obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu.

Nie wiadomo, że Kot miał coś wspólnego ze schwytaniem żony premiera, ale jego przeciwnicy z pewnością obarczą go za nie winą, uważając je za próbę pozyskania jeszcze większej kontroli nad MIKOŁAJCZYKIEM.

E.2.a 26.11.43
(podpis nieczytelny)

---

³⁹ Stańczyk Jan (1886–1953), działacz socjalistyczny, członek Komitetu Ministrów dla Spraw Kraju, od 28 VI 1945 do 18 VII 1946 minister pracy i opieki w rządzie Edwarda Osóbki-Morawskiego.

⁴⁰ Mackiewicz Stanisław (Cat-Mackiewicz Stanisław) (1896–1966), dziennikarz, publicysta, wydawca licznych broszur krytykujących politykę gen. Władysława Sikorskiego i Stanisława Mikołajczyka.